

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 154g/2018

privind excepția de neconstituționalitate
a unor dispoziții din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală
(*contestarea încheierilor judecătorului de instrucție*)

CHIȘINĂU

15 noiembrie 2018

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlii Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dlii Aurel BĂIEȘU,
dlii Igor DOLEA,
dlii Victor POPA,
dlii Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlii Gheorghe Reniță, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 5 noiembrie 2018,
Înregistrată pe aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 15 noiembrie 2018 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală, ridicată de către dl avocat Dumitru Buliga, în dosarul nr. 10r-27/2018, pendinte la Curtea de Apel Comrat.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională, pe 5 noiembrie 2018, de către un complet de judecată de la Curtea de Apel Comrat (Ștefan Starciuc, Marina Galupa și Afanasi Curdov), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin sentința Judecătorei Cimișlia din 25 noiembrie 2011, dnii Oleg Copăceanu, Nicolae Cojocari, Alexandru Lîsov și Marina Brînză au fost condamnați în baza articolelor 145 alin. (2) lit. a), b), f), i), j) și k) [omorul unei persoane comis cu premeditare, din interes material, cu răpirea persoanei, de mai multe persoane, cu deosebită cruzime, precum și cu scopul de a ascunde o altă infracțiune] și 188 alin. (5) [tâlhăria comisă în proporții deosebit de mari] din Codul penal. Instanța i-a aplicat dlii Oleg Copăceanu pedeapsa de 18 ani închisoare cu executarea în penitenciar de tip închis, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor.

4. Această sentință a fost contestată doar de către succesorul victimei și de către dl Nicolae Cojocari. Totuși, atât Curtea de Apel Chișinău, cât și Curtea Supremă de Justiție au menținut sentința instanței de fond.

5. Pe 3 aprilie 2018, dl Oleg Copăceanu a depus la Procuratura raionului Cimișlia o cerere de revizuire a procesului penal în baza articolului 458 alin. (3) pct. 2) [s-au stabilit alte circumstanțe de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărârii și care, independent sau împreună cu circumstanțele stabilite anterior, dovedesc că cel condamnat este nevinovat ori a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă sau mai gravă decât cea pentru care a fost condamnat sau dovedesc că cel achitat sau persoana cu privire la care s-a dispus încetarea procesului penal este vinovat/vinovată] din Codul de procedură penală. În motivarea acestei cereri, dl Oleg Copăceanu a invocat faptul că declarațiile sale depuse anterior în cadrul procesului penal nu corespund adevărului și că instanța de judecată a apreciat în mod incorect un raport de expertiză medico-legală prin care s-a stabilit cauza decesului victimei.

6. Printr-o ordonanță din 2 mai 2018, un procuror din cadrul Procuraturii raionului Cimișlia a refuzat deschiderea procedurii de revizuire.

7. Pe 21 mai 2018, dl Oleg Copăceanu a contestat această ordonanță în conformitate cu articolul 313 [plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații] din Codul de procedură penală în fața judecătorului de instrucție.

8. Printr-o încheiere din 27 iulie 2018, judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Cimișlia a respins contestația.

9. Nefiind de acord cu această încheiere, pe 14 august 2018, dl avocat Dumitru Buliga (apărătorul dlui Oleg Copăceanu) a contestat-o cu recurs la Curtea de Apel Comrat.

10. Pe 16 octombrie 2018, în cadrul ședinței instanței de judecată, dl avocat Dumitru Buliga (apărătorul dlui Oleg Copăceanu) a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală.

11. Prin încheierea Curții de Apel Comrat din aceeași dată s-a dispus trimiterea unei sesizări la Curtea Constituțională, în vederea soluționării excepției.

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„[...]

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertăți.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

13. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală sunt următoarele:

Articolul 6

Termeni și expresii utilizate în prezentul cod

„Termenii și expresiile utilizate în prezentul cod au următorul înțeles, dacă nu este o mențiune deosebită:

[...]

8) **cale extraordinară de atac** – cale prevăzută de lege pentru atacarea hotărârilor judecătorești irevocabile (**revizuirea**, recursul în anulare);

[...]”

Articolul 313

Plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

„[...]

(6) **Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă**, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs la curtea de apel în termen de 15 zile de la data pronunțării.”

Articolul 458

Cazurile de revizuire a procesului penal

„[...]

(3) Revizuirea poate fi cerută în cazurile în care:

[...]

2) s-au stabilit alte circumstanțe de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărârii și care, independent sau împreună cu circumstanțele stabilite anterior, dovedesc că cel condamnat este nevinovat ori a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă sau mai gravă decât cea pentru care a fost condamnat sau dovedesc că cel

achitat sau persoana cu privire la care s-a dispus încetarea procesului penal este vinovat/vinovată;

[...]"

Articolul 460

Deschiderea procedurii de revizuire

„(1) Procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond. În cazul temeiurilor prevăzute la art. 458 alin. (3) pct. 3 și 4), procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate instanței de judecată care a judecat cauza în primă instanță.

[...]

(7) Dacă lipsesc temeiurile prevăzute la art. 458, procurorul emite o ordonanță de refuz în deschiderea procedurii de revizuire, ordonanță care este susceptibilă de a fi atacată în modul prevăzut la art. 313.

[...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

14. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul a invocat faptul că textul „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală interzice contestarea încheierii judecătorului de instrucție. Astfel, nu poate fi contestată încheierea prin care s-a respins plângerea împotriva ordonanței procurorului de refuz de deschidere a procedurii de revizuire. Totuși, în această ipoteză, s-ar aduce atingere dreptului la două grade de jurisdicție în materie penală.

15. În opinia autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile contestate contravin articolelor 4, 54 și 119 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

18. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl avocat Dumitru Buliga, în dosarul nr. 10r-27/2018, pendinte la Curtea de Apel Comrat. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

19. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală.

20. De principiu, încheierile judecătorului de instrucție pronunțate în contextul judecării plângerilor împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită o activitate specială de investigații sunt irevocabile.

21. Totuși, legislatorul a stabilit și unele excepții. Astfel, încheierile împotriva ordonanțelor de refuz de pornire a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărirea penală, de încetare a urmăririi penale, de clasare a cauzei penale și de reluare a urmăririi penale pot fi atacate cu recurs la Curtea de Apel, în termen de 15 zile de la data pronunțării [a se vedea articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală].

22. În asemenea condiții, autorul excepției de neconstituționalitate susține că încheierea judecătorului de instrucție prin care s-a respins plângerea împotriva ordonanței procurorului de refuz de deschidere a procedurii de revizuire nu poate fi contestată, fapt care contravine dreptului la două grade de jurisdicție în materie penală.

23. Cu titlu preliminar, Curtea menționează că nicio prevedere din Constituție și nici din Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. Sub acest aspect, articolul 119 din Constituție stabilește că împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate pot exercita căile de atac „în condițiile legii”. Totodată, articolul 2 § 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană garantează dreptul persoanei declarate vinovate de comiterea unei infracțiuni de către un tribunal să ceară examinarea „declarației de vinovăție” sau a „condamnării” de către o instanță superioară.

24. Curtea Europeană a menționat că Statele contractante se bucură, în principiu, de o marjă largă de apreciere în stabilirea modului în care trebuie să fie exercitat dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală (e.g. a se vedea *Ruslan Yakovenko v. Ucraina*, 4 iunie 2015, § 76; *Tsvetkova și alții v. Rusia*, 10 aprilie 2018, § 179).

25. Astfel, Codul de procedură penală prevede că persoana are dreptul de a beneficia (atunci când se examinează fondul cauzei) atât de o judecată în primă instanță, cât și de căile ordinare de atac: apelul (articolele 400-419¹) și recursul (articolele 420-451). Mai mult, există și posibilitatea exercitării căilor de atac extraordinare: recursul în anulare (articolele 452-457) și revizuirea (articolele 458-465).

26. Procedura de revizuire se demarează în baza cererii adresate procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond. În cazul motivelor prevăzute la articolul 458 alin. (3) pct. 3) [două sau mai multe hotărâri judecătorești irevocabile nu se pot concilia] și 4) [Curtea Constituțională a declarat drept neconstituțională prevederea legii aplicate în cauza respectivă] din Codul de procedură penală, procedura de revizuire se deschide în baza cererii adresate instanței de judecată care a judecat cauza în primă instanță. În acest context, trebuie deosebite două aspecte: 1) admisibilitatea cererii de revizuire și 2) analiza pe fond a cauzei. La admisibilitatea cererii de revizuire procurorul sau, după caz,

instanța de judecată verifică doar dacă există vreun motiv din cele prevăzute de lege [a se vedea articolul 458 alin. (3) din Codul de procedură penală] și dacă sunt respectate termenele stabilite la articolul 459 din Codul de procedură penală. Dacă nu există niciun motiv din cele prevăzute la articolul 458 alin. (3) pct. 1) [s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în timpul urmăririi penale sau în legătură cu judecarea cauzei] și 2) [s-au stabilit alte circumstanțe de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărârii și care, independent sau împreună cu circumstanțele stabilite anterior, dovedesc că cel condamnat este nevinovat ori a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă sau mai gravă decât cea pentru care a fost condamnat sau dovedesc că cel achitat sau persoana cu privire la care s-a dispus încetarea procesului penal este vinovat/vinovată], atunci procurorul emite în baza articolului 460 alin. (7) din Codul de procedură penală o ordonanță de refuz de deschidere a procedurii de revizuire. Această ordonanță este susceptibilă de atac în fața judecătorului de instrucție. Așadar, Curtea constată că există un control judecătoresc.

27. În prezenta cauză, ordonanța procurorului de refuz de deschidere a procedurii de revizuire a unei sentințe irevocabile (care, de altfel, a fost menținută atât de către instanța de apel, cât și de cea de recurs) a fost contestată în fața judecătorului de instrucție. La rândul său, judecătorul de instrucție a respins plângerea. Mai mult, chiar dacă încheierea judecătorului de instrucție prin care a fost respinsă plângerea în discuție este irevocabilă, ea a fost contestată cu recurs de către autorul excepției (a se vedea *supra* §§ 6-9). Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în instanța de recurs (în acest caz, Curtea de Apel Comrat).

28. Totuși, dreptul la dublul grad de jurisdicție în materie penală, garantat de articolul 2 § 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană, nu mai este incident în privința hotărârilor judecătorești prin care au fost respinse cererile de revizuire a unui proces penal. Aceasta pentru că sarcina instanței nu este de a determina „acuzăția penală”, ci de a verifica dacă există vreun motiv prevăzut de lege pentru depunerea unei cereri de revizuire [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kokkonis și Chalilopoulou v. Grecia* (dec.), 31 octombrie 2017, § 13]. În schimb, dreptul în discuție este aplicabil în procedurile inițiate după admiterea cererii de revizuire și de rejudecare a cauzei. În acest sens, articolul 465 din Codul de procedură penală stabilește că sentințele instanței de revizuire pot fi supuse apelului și recursului.

29. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală este inadmisibilă.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală, ridicată de către dl avocat Dumitru Buliga, în dosarul nr. 10r-27/2018, pendinte la Curtea de Apel Comrat.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 15 noiembrie 2018

DCC nr. 128

Dosarul nr. 154g/2018